



18.12.2001

Perusopetuksen järjestäjät

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT  
MAAHANMUUTTAJIEN ÄIDINKIELEN OPETUKSEEN

Opetushallitus lähettää oheiset maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen laaditut perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit perusopetuksen järjestäjille.

Opetushallitus on laatinut vuonna 1999 kaikkiin perusopetuksen yhteisiin oppiaineisiin päättöarvioinnin arviointikriteerit, joita voidaan käyttää päättöarvioinnin tukena opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Kriteerit on laadittu kuvaamaan arvosanan hyvä (8) edellyttämää osaamisen tasoa, johon oppilaan numeroarvostelu voidaan suhteuttaa. Oheiset maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen laaditut kriteerit täydentävät edellä mainittuja päättöarvioinnin kriteerejä. Kriteerit on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetussuunnitelmille. Opetushallitus tulee tukemaan kuntia kielikohtaisten kriteerien laatimisessa järjestämällä koulutusta.

Opetushallitus kehottaa saattamaan oheiset maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen laaditut perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit koulujen rehtoreiden ja tästä opetuksesta vastaavien opettajien tietoon.

Pääjohtaja

Jukka Sarjala

Ylijohtaja

Aslak Lindström

LIITE

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen

## **PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT, MAAHANMUUTTAJIEN ÄIDINKIELI**

Arvosana hyvä (8) kriteerit yhteisissä oppiaineissa  
Lisäys: maahanmuuttajien äidinkieli  
Opetushallitus 2001

### **Johdanto**

Maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen tehtävä on vuoden 1994 Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden mukaan tukea kielenkäyttötaitojen ja ajattelun kehittymistä sekä persoonallisuuden ehyttä kasvua. Perustehtävä on vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja identiteettiä niin, että he uskaltavat ilmaista itseään ja vaalia perinteitään. Ajattelun, itseilmaisun, viestinnän, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumisen sekä kulttuurin siirron ja kehittämisen välineenä äidinkielellä on keskeinen merkitys kaikessa oppimisessa.

Äidinkielen hallinnan tavoitteiden asettaminen samalle tasolle kuin suomea/ruotsia äidinkielenään puhuvilla ei kuitenkaan ole realistista; maahanmuuttajien äidinkielen taidot ovat hyvin eri tasoisia, riippuen mm. siitä, minkä ikäisinä he ovat tulleet Suomeen, millaisista olosuhteista he ovat tulleet, ovatko he käyneet koulua jo kotimaassaan ja puhutaanko kieltä kotona. Koulussa annettavan oman äidinkielen opetuksen tuntimäärät ovat vähäisiä ja omalta kieliyhteisöltä saatava tuki ei riitä samanlaisen äidinkielen hallinnan saavuttamiseen kuin olisi mahdollista täysin omakielisessä ympäristössä. Tarkoituksenmukaisempaa on asettaa tavoitteeksi se, että oppilas saavuttaa äidinkielessään sellaisen taidon, että hänellä on edellytykset sen edelleen kehittämiseksi ja että hän voi sillä liittyä oman kieliyhteisönsä jäseneksi.

Maahanmuuttajien opetuksen tulisi antaa oppilaalle kaksikielisyyden perusta ja mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Oman äidinkielen opetuksen osalta tämä tarkoittaa sitä, että opetuksessa taataan perusta, jonka varassa voi ymmärtää käsitteitä, kartuttaa sanastoa monipuoliseksi ja oppia abstraktia ajattelua.

Maahanmuuttajien äidinkielen taitojen suuret vaihtelut vaikeuttavat arvosanalle 8 asetettavan tason määrittelyä. Yhtenäisten kriteereiden laadintaa vaikeuttaa myös se, että eri kielissä on monia sellaisia erityispiirteitä, joilla on erilaisia ja erilaajuisia vaikutuksia kielen oppimiseen ja käyttöön. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjoitusjärjestelmä, jonka oppimiseen voi joissakin kielissä mennä useita vuosia, puhe- ja kirjakielen erot, kirjakielen kehitystilanne yleensäkin, saman kielen murteet ja variantit. Kieli ei myöskään ole irrallaan kulttuurista vaan heijastaa aina kohdekulttuuriaan; siten mukaan tulevat lisäksi kulttuuritaustasta johtuvat erilaisuudet.

Nämä kriteerit on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetussuunnitelmille. Niissä tulee ottaa huomioon kunkin kielen ominaisuudet. Kriteereissä mainitaan muutamia ehdotuksia kielikohtaisiksi varauksiksi, joita kielikohtaisia kriteereitä laadittaessa voidaan ottaa huomioon.

Koska äidinkieli ja kirjallisuus on perusopetuksessa sekä tieto- että taitoaine ja myös taideaine, nämä opetussuunnitelman perusteista johdetut kriteerit kuvastavat oppiaineen luonnetta laaja-alaisesti. Kriteerit tarjoavat välineitä myös oppilaan asenteiden, yritteliäisyyden ja

itsearviointitaitojen kehittämiseen. Oppilas voi kriteerien avulla analysoida yhdessä opettajan kanssa sitä, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja millaista on hänen äidinkielen osaamisensa.

Maahanmuuttajien äidinkielen opetusta annetaan yleisimmin 2 tuntia viikossa erityisen valtionavun turvin. Opetusryhmissä on oppilaita eri luokka-asteilta. Suurimpien kieliryhmien oppilaat saavat joissakin kunnissa eri oppiaineiden opetusta omalla äidinkielellään. Perusopetuslain mukaan maahanmuuttajien äidinkielen opetus voidaan järjestää myös samalla tavoin kuin äidinkielenä opetettavan suomen/ruotsin opetus.

Näiden kriteerien laadinnassa on lähdetty siitä tilanteesta, jossa äidinkielen opetusta annetaan 2 viikkotuntia. Kriteerien laadinnassa ovat lähtökohtana olleet sellaiset oppilaat, jotka eivät siis ole saaneet ollenkaan tai vain hyvin vähän omakielistä opetusta. Sellaiset oppilaat, jotka ovat tulleet Suomeen vanhempina tai jotka ovat saaneet muiden aineiden omakielistä opetusta, ylittävät tietenkin kriteereissä määritellyn hyvän osaamisen (8) tason.

Taustojen erilaisuuden sekä kielen hallinnan ja opiskelun erojen vuoksi oppilaiden vahvuudet ja puutteet ovat hyvin erilaisia. Oppiaineen joissakin osioissa oppilas saattaa selvästi ylittää ja joissakin taas huomattavastikin alittaa kriteerit. Näin oppilaan osaamisprofiili voi olla hyvinkin epätasainen. Tästä huolimatta oppilas voi saada arvosanan 8.

## 1 Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja ymmärrettävästi arkipäivän viestintätilanteissa.
- osaa loogisesti edeten kertoa omin sanoin esimerkiksi jonkin kuulemansa kertomuksen.
- pystyy seuraamaan keskustelua, osaa kuunnella muita ja ottaa osaa keskusteluun.
- tuntee oman kielensä puheen keskeiset sosiaaliset säännöt, esimerkiksi keskustelutavat nuorten ja aikuisten välillä ja kielellisen kohteliaisuuden keinot.

*Kielikohtaisia varauksia esimerkiksi:*

- *kielikohtaisesti voidaan ottaa kantaa murteiden tuntemiseen ja osaamiseen ja kirjakielen käyttöön omassa puheessa.*

## 2 Lukeminen ja kirjallisuus

Oppilas

- on saavuttanut oman kielensä ominaisuuksiin nähden sujuvan peruslukutaidon.
- osaa tehdä huomioita kertomuksen juonesta, henkilöistä, ajan ja ympäristön kuvauksesta kielestä ja keskeisistä ajatuksista.
- lukee ja ymmärtää erityyppisiä asiatekstejä, kuten oppikirja- ja lehtitekstejä, ja osaa tiivistää sisällöstä pääasiat.
- on kiinnostunut lukemisesta; lukee myös koulutuntien ulkopuolella, jos kirjallisuutta on saatavilla.
- osaa hakea ja käyttää omakielisiä tietolähteitä, esimerkiksi (sana)kirjoja

ja tietoverkkoja.

*Kielikohtaisia varauksia esimerkiksi:*

- voidaan ottaa huomioon, että opetuksessa käsiteltävät tekstit ja tekstilajit ovat erilaisia eri kulttuureissa.

### 3 Kirjoittaminen

Oppilas

- hallitsee oman kielensä ominaisuuksiin nähden riittävän hyvin oikeinkirjoituksen perussäännöt.
- kirjoittaa ymmärrettävästi tutuista aiheista.
- osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet.
- osaa laatia erilaisia tekstejä, kuten kirjeitä, mielipidetekstejä, kertomuksia oman kulttuurinsa viestintätavotonta noudattaen.

### 4 Kielentuntemus

Oppilas

- tuntee äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja ominaispiirteet.
- pystyy vertailemaan oman kielensä piirteitä suomen/ruotsin kieleen.
- osaa erottaa kirjakielen ja puhekielen toisistaan.
- tuntee oman kielensä historiaa ja kielisukulaisuussuhteita.
- on kiinnostunut äidinkielestään ja omista kielellisistä juuristaan ja pyrkii parantamaan äidinkielen taitoaan.

*Kielikohtaisia varauksia esimerkiksi:*

- voidaan ottaa kantaa alueellisten varianttien tuntemukseen.

### 5 Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

Oppilas

- tuntee oman kulttuuriyhteisönsä tapoja ja perinteitä ja pystyy vertaamaan niitä muiden kulttuureiden vastaaviin.
- tietää perusasiat kansansa historiasta ja sen asuinalueista.
- tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteen teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä/ tai kerrottua tarina- ja tietoperinnettä.
- ymmärtää äidinkielen merkityksen identiteetin kehittymiselle ja arvostaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä myös muita kieliä ja kulttuureita.